

ХРОНІКА НАУКОВОГО ЖИТТЯ

УДК 94(480):327(477)

В. Ю. Бузань.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

V. Buzan

*National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

ІСТОРІЯ ФІНЛЯНДІЇ ОЧИМА СТУДЕНТІВ КПІ ІМ. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО

*History of Finland through the eyes of Students
of Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute*

У статті розповідається про проведення в КПІ ім. Ігоря Сікорського студентського семінару, присвяченого українсько-фінським відносинам протягом 1918–1921 рр. Висвітлено організацію зазначеного заходу та окреслено основну тематику зроблених на семінарі доповідей.

Ключові слова: Фінляндія, Українська Держава, дипломатичні відносини, студентський семінар, кафедра історії.

The article presents the student roundtable discussion titled «100th anniversary of the establishment of the diplomatic relations between Ukraine and Finland» held in Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute on December 10, 2018. The history department at the university co-organized this seminar.

At the panel discussion, students spoke on the establishment of diplomatic and trade relations between Ukraine and Finland, an activity of the Ukrainian embassy in Finland, compared life and views of Ukrainian and Finnish statesmen — Pavlo Skoropadsky and Gustaf Mannerheim respectively.

Special attention was paid to the activity of 1918-1919 Finnish charge d'affairs in Kyiv Herman Gummerus, who made a huge contribution to the establishment of diplomatic relations between Finland and Ukraine. Participants reviewed the memoirs of the Finnish diplomat in which he described relations between Finland and Ukraine, events in Ukraine in the period of the Ukrainian State of Skoropadsky and Ukrainian People's Republic of Directory, daily life in Kyiv and expressed his own opinion about Ukrainian politicians and statesmen of that time.

In conclusion, the roundtable discussion provided participants with an opportunity to improve their competence to prepare and deliver an in-depth report, make a concise statement and take part in a debate.

Keywords: Finland, Ukrainian State, diplomatic relations, roundtable discussion, department of history.

Кафедра історії факультету соціології і права КПІ ім. Ігоря Сікорського бере участь в організації та проведенні в нашому університеті заходів з історії Фінляндії та українсько-фінських відносин. 7 грудня 2017 р. відбувся круглий стіл з нагоди 100-річчя проголошення незалежності Фінляндії, а 10 грудня 2018 р. пройшов історичний семінар, присвячений 100-річчю встановлення дипломатичних відносин між Україною та Фінляндією. Ці заходи відбулися за участю студентів КПІ ім. Ігоря Сікорського. Їхніми співорганізаторами та модераторами були директор навчальних програм Центру міжнародної освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського, президент товариства «Україна-Фінляндія», к.т.н., проф. Б. А. Циганок та к.і.н., ст. викл. кафедри історії В. Ю. Бузань. У цьогорічному семінарі взяв участь другий секретар Посольства Фінляндської Республіки в Україні Ааро Іулітало, який зробив доповідь та взяв участь в обговоренні. Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка організувала виставку літератури про Фінляндію, а Посольство Фінляндії подарувало університетській бібліотеці книги зазначеної тематики.

Учасники семінару детально обговорили встановлення дипломатичних відносин між Україною і Фінляндією в 1918 р. та розвиток відносин між країнами протягом 1918–1921 рр. Студенти спершу пригадали, що століття тому на карті Європи з'явилися нові незалежні держави, які почали проводити самостійну зовнішню політику. Серед них були Українська Народна Республіка (УНР) і Фінляндія. В листопаді 1917 р. Центральна Рада проголосила про створення УНР, а в січні 1918 р. про її повну незалежність. У грудні 1917 р. фінський парламент проголосив незалежність Фінляндії.

На семінарі особлива увага приділялася діяльності фінського дипломата, політичного, громадського діяча Германа Гуммеруса (1877–1948 рр.), який зробив вагомий внесок у встановлення й налагодження відносин між Фінляндією і Україною. Г. Гуммерус доклав значних зусиль, щоб переконати фінське керівництво у доцільності швидкого офіційного визнання Української Держави, встановлення з нею дипломатичних відносин і відкриття посольства Фінляндії в Києві. Він неодноразово спілкувався з цього приводу з впливовими фінськими і німецькими державними діячами, політиками, дипломатами. Фінські підприємці були заінтересовані в налагодженні торгівельних відносин з Україною. 26 липня 1918 р. Сенат Фінляндії призначив Г. Гуммеруса повіреним у справах Фінляндії при уряді Української Держави. 22 серпня 1918 р. Г. Гуммерус приїхав до Києва. Фінських консулів також відрядили до Києва та Одеси (Головченко, В. 2013, с. 380; Гуммерус, Г. 2004, с. 10–11).

Г. Гуммерус залишив нащадкам цікаві спогади про період свого перебування в Україні. Студенти прочитали, проаналізували, обговорили їх зміст

та дійшли до висновку, що мемуари фінського дипломата є цінним джерелом інформації про історію розвитку відносин між Фінляндією і Україною протягом 1918–1919 рр. та події в Україні часів Гетьманату Павла Скоропадського та Директорії УНР. І. Гуммерус у спогадах розповів про свою дипломатичну роботу в Києві, описав повсякденне життя української столиці, поділився власними думками про особливості українсько-німецьких відносин, охарактеризував тогочасних українських політичних і державних діячів, порівняв ситуацію в Україні та Фінляндії (Гуммерус, І. 2004). Звісно, ці спогади не позбавлені суб'єктивізму в оцінці подій, свідком або учасником яких був автор, але вони допомагають зрозуміти перебіг процесів і досить вдало доповнюють інші види історичних джерел.

Учасники семінару відзначили, що в тогочасних українсько-фінських відносинах важливе місце посідав розвиток торгівлі між двома країнами. 30 вересня 1918 р. у Києві було укладено торговельний договір, за яким Фінляндія мала доставити до України 1 млн. пудів паперу в обмін на 250 000 пудів цукру (Головченко, В. 2013, с. 383; Ремі, Й & Пилипенко, В 2008, с. 147).

Перебування І. Гуммеруса в Києві не було довгим. Наприкінці січня 1919 р. через наступ більшовицької армії співробітники посольства Фінляндії переїхали з Києва до Вінниці, а І. Гуммерус з родиною виїхав до Гельсінкі й більше до України не повертався. Після від'їзду І. Гуммеруса фінське дипломатичне представництво певний час іще формально діяло. В середині лютого 1919 р. фінські дипломати переїхали до Одеси, а через кілька тижнів повернулися до Фінляндії (Гуммерус, І. 2004, с. 18).

На семінарі обговорювалось функціонування українського посольства у Фінляндії протягом 1918–1921 рр. Першим неофіційним представником українців у Фінляндії був Петро Сливенко. Він активно захищав права та інтереси українських солдатів, які після розпаду Російської імперії опинилися на території Фінляндії, та допоміг організувати їх повернення до України. У травні 1918 р. П. Сливенка було призначено консулом Української Держави в Гельсінкі. Відкриття посольства й консульств Фінляндії в Українській Державі пришвидшило відкриття відповідних українських дипломатичних установ у Фінляндії. Восени 1918 р. Українська Держава відкрила своє дипломатичне представництво в Фінляндії. Тимчасовим виконувачем обов'язків повіреного в справах України призначили Костя Лоського, який після приїзду до Гельсінкі спробував покращити торговельні відносини між двома країнами. В липні 1919 р. новим тимчасовим повіреним у справах було призначено Миколу Залізняка. Фінляндія і Україна роздумували тоді над ідеєю створення союзу самостійних окраїнних держав, які виникли після розпаду Російської імперії. У серпні 1920 р. М. Залізняк виїхав до Відня. Виконувати обов'язки консула і секретаря посольства залишився П. Сливенко. Він не мав коштів для утримання українського дипломатичного представництва

та був змушений закрити його в травні 1921 р. Фінляндія офіційно ліквідувала своє посольство у Києві в жовтні 1921 р. На цьому закінчилися дипломатичні відносини між УНР і Фінляндією (Ремі, й & Пилипенко, В. 2008, с. 148–155; Головченко, В. 2013, с. 381; Гуммерус, Г. 2004, с. 10–11, 18–19).

Учасники семінару часто вдавалися до порівняння ситуації в Україні і Фінляндії в 1917–1918 рр. і відзначили, що обидві країни мали чимало спільного в той час. Студенти порівняли також життя, діяльність, погляди гетьмана Української Держави Павла Скоропадського і фінського головнокомандувача, регента Фінляндії Густава Маннергейма та дійшли до висновку, що їх життєві шляхи неодноразово перетиналися, а погляди часто збігалися. Вони обидва походили з дворянських родин, приятелювали між собою, служили при імперському дворі, були офіцерами російської армії, брали участь у російсько-японській (1904–1905 рр.) та Першій світовій (1914–1918 рр.). До Лютневої революції 1917 р. вони не брали участі в політичних і національних рухах. Революційні події в Російській імперії виявилися доленосними для обох генералів і змінили їх подальше життя. 1917 р. Г. Маннергейм покинув російську армію, повернувся до рідної Фінляндії, а П. Скоропадський долучився до українізації війська. Обидва генерали думали про розбудову національних збройних сил для протистояння зовнішнім загрозам. Г. Маннергейм спромігся створити боездатну фінську армію, стати її головнокомандувачем і здобути перемогу. Фінське суспільство згуртувалося довкола нього, а підприємці надали фінансову допомогу. Ситуація в Україні була іншою. Українське суспільство не було консолідованим, існували гострі політичні суперечності, Центральна Рада не приділяла належної уваги створенню боездатної армії. У квітні 1918 р. внаслідок державного перевороту до влади в Україні прийшов П. Скоропадський, а в грудні 1918 р. фінський парламент обрав Г. Маннергейма регентом Фінляндії. Подальша їх доля склалася по-різному (Папакін, Г. 2000, с. 53–58).

Отже, студенти на основі вивчення мемуарної і наукової літератури підготували цікаві доповіді, презентації та продемонстрували спроможність аргументовано обговорювати теми з історії України і Фінляндії, а також дискутувати між собою. Залучення студентів до подібних заходів сприяє поглибленню їхніх знань з історії України, зарубіжних країн, міжнародних відносин, допомагає їм опанувати специфіку підготовки і оформлення тез доповідей та покращує їхні навички публічних виступів.

Головченко, В. 2013. Герман Гуммерус і Україна: революція 1917–1920 рр. очима фінляндського дипломата. *Україна дипломатична*. Вип. 14. С. 375–390.

Гуммерус, Г. 2004. *Україна в переломні часи. Шість місяців на чолі посольства у Києві*. Пер. з фін., коментарі та передмова Й. Ремі, В. Пилипенка. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет».

Папакін, Г. 2000. Доля національної еліти України та Фінляндії на зламі епох: Павло Скоропадський і Карл Густав Маннергейм. *Етнічна історія народів Європи*. Вип. 5. С. 53–58.

Ремі, Й. & Пилипенко, В. 2008. Дипломатичні відносини між Україною і Фінляндією в 1918–1921 роках *Етнічна історія народів Європи*, 24, с. 146–157.

Golovchenko, V. 2013. Herman Gummerus and Ukraine: Revolution of 1917–1920 as Viewed by Finnish Diplomat. *Diplomatic Ukraine*. Issue 14. P. 391–404.

Gummerus, G. 2004. *Ukraina v perelomni chasy. Shist misiatsiv na choli posolstva u Kyievi* (in Ukrainian) [Ukraine in the turning points. Six months at the head of the embassy in Kyiv]. Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet».

Papakin, H. 2000. Dolia natsionalnoi elity Ukrainy ta Finliandii na zlami epokh: Pavlo Skoropadskiy i Carl Gustaf Mannerheim (in Ukrainian) [The fate of the national elite of Ukraine and Finland at the turn of the era: Pavlo Skoropadsky and Carl Gustaf Mannerheim]. *Ethnic History of European Nations*. Issue 5. P. 53–58.

Remi, Y. & Pylypenko, V. 2008. Dyplomatychni vidnosyny mizh Ukrainoiu i Finliandiieiu v 1918–1921 rokakh (in Ukrainian) [Diplomatic relations between Ukraine and Finland in 1918–1921]. *Ethnic History of European Nations*. Issue 24. P. 146–157.

С. В. Чолій

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

S. Choliy

*National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

«УКРАЇНА: ІСТОРІЯ, КУЛЬТУРА, ПАМ'ЯТЬ»: XXII СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

*«Ukraine: History, Culture, Memory»:
the 22nd Student Scientific and Practic Conference*

6 грудня 2018 р. відбулася студентська науково-практична конференція, котра вже традиційно зібрала зацікавлених різними історичними проблемами студентів КПІ ім. Ігоря Сікорського. Приємно відзначити, що цього року нашу конференцію відвідали також представники інших навчальних закладів — Харківського політехнічного інституту (ХПІ) й Одеської державної академії будівництва та архітектури, які продемонстрували високий рівень міжуніверситетської співпраці та зацікавленість в історії.

Цьогорічну конференцію було присвячено 120-річному ювілею від заснування Київського політехнічного інституту. На пленарному засіданні виступили студенти хіміко-технологічного факультету (ХТФ), механіко-маши-